A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2019. október 3.*

„Előzetes döntéshozatal – Környezet – 91/676/EGK irányelv – A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelme – A szennyezés csökkentésére irányuló cél – A szennyezés által érintett vizek – 50 mg/l maximális nitráttartalom – A tagállamok által elfogadott cselekvési programok – Magánszemélyek ilyen program módosítására vonatkozó joga – A nemzeti hatóságok és bíróságok előtti eljárás indítására vonatkozó jog”

A C-197/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Verwaltungsgericht Wien (bécsi közigazgatási bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2018. március 19-én érkezett, 2018. március 13-i határozatával terjesztett elő

a **Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland**,

Robert Prandl,

a **Gemeinde Zillingdorf**

által indított,

a **Bundesministerium für Nachhaltigkeit und Tourismus**, korábban Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök (előadó), C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen és M. Safjan bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: R. Schiano tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. február 6-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland, R. Prandl és a Gemeinde Zillingdorf képviseletében C. Onz Rechtsanwalt és H. Herlicska,

* Az eljárás nyelve: német.

– az osztrák kormány képviseletében G. Hesse, C. Drexel, J. Schmoll és C. Vogl, meghatalmazotti minőségben,

– a holland kormány képviseletében J. M. Hoogveld, M. K. Bulterman és M. A. M. de Ree, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, D. Krawczyk és M. Malczewska, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében A. C. Becker és E. Manhaeve, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. március 28-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 288. cikknek, valamint a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EGK tanácsi irányelv (HL 1991. L 375., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 68. o.) 5. cikke (4) és (5) bekezdésének és I. melléklete A.2. pontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland (észak-burgenlandi vízvezeték-szövetség, Ausztria) (a továbbiakban: vízvezeték-szövetség), Robert Prandl és a Gemeinde Zillingdorf (Zillingdorf település, Ausztria) által a Bundesministerium für Nachhaltigkeit und Tourismus (szövetségi fenntarthatósági és turisztikai minisztérium, Ausztria), korábban Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft (szövetségi mezőgazdasági, erdészeti, környezetvédelmi és vízügyi minisztérium) (a továbbiakban: minisztérium) 2016. május 30-i határozatával szemben indított eljárásban terjesztették elő, amellyel a minisztérium elfogadhatatlanokként elutasította a Verordnung Aktionsprogamm Nitrat 2012 (a nitrátra vonatkozó 2012. évi cselekvési programról szóló rendelet) módosítása vagy felülvizsgálata iránti kérelmeket.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

3 A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban 1998. június 25-én aláírt és az Európai Közösség nevében a 2005. február 17-i 2005/370/EK tanácsi határozattal (HL 2005. L 124., 1. o.) jóváhagyott Egyezmény (a továbbiakban: Aarhusi Egyezmény) 2. cikkének (4) és (5) bekezdése a következőképpen szól:

„(4) »A nyilvánosság« jelentése egy vagy több természetes vagy jogi személy, továbbá a nemzeti joggal vagy gyakorlattal összhangban azok szövetségei, szervezetei és csoportjai.

(5) Az »érintett nyilvánosság« jelenti a nyilvánosság azon részét, amelyet a környezeti döntéshozatal befolyásol, vagy valószínűleg befolyásol, vagy ahhoz érdeke fűződik; jelen meghatározásban a környezet védelmét elősegítő és a nemzeti jogban foglalt követelményeknek megfelelő, nem kormányzati szervezeteket érdekelt szervezeteknek kell tekinteni.”

4 Az Aarhusi Egyezmény 9. cikke (3) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„[V]alamennyi Fél biztosítja, hogy a nyilvánosság azon tagjai számára, akik a nemzeti jogrendszerben lefektetett kritériumoknak, amennyiben vannak ilyenek, megfelelnek, a közigazgatási és bírói eljárásokhoz való hozzáférés biztosított legyen, hogy megtámadhassák magánszemélyek és hatóságok olyan lépéseit és mulasztásait, amelyek ellentmondanak a környezetre vonatkozó nemzeti jog rendelkezéseinek.”

Az uniós jog

5 A 91/676 irányelv első, harmadik, ötödik, hatodik és tizedik–tizenharmadik preambulumbekezdése kimondja:

„mivel a tagállamok néhány területén a víz nitráttartalma nő, és a[z 1979. október 9-i] 79/869/EGK irányelv [HL 1979. L 271., 44. o.] által módosított, a tagállamokban ivóvízkivételre szánt felszíni víz minőségi követelményeiről szóló, 1975. június 16-i 75/440/EGK tanácsi irányelvben [HL 1975. L 194., 26. o.] és a legutóbb az 1985. évi csatlakozási okmány által módosított, az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló, 1980. július 15-i 80/778/EGK tanácsi irányelvben [HL 1980. L 229., 11. o.] előírt követelményekhez képest már magas;

[…]

mivel a Bizottság »A közös agrárpolitika távlatai« című zöld könyvében kifejtett közös agrárpolitika reformja jelezte, hogy míg a nitrogéntartalmú műtrágya és szerves trágya használatára szüksége van a Közösség mezőgazdaságának, a trágya túlzott használata környezeti kockázatot jelent; […]

[…]

mivel a Közösség vizeit érintő diffúz forrásokból származó szennyezés fő okát a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok jelentik;

mivel […] az emberi egészség és az élő erőforrások és a vízi élőközösségek megóvásának és a víz egyéb törvényes használatának védelme érdekében szükséges a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése, és a további ilyen szennyezés megelőzése; mivel e célból fontos minden nitrogénvegyület talajon történő tárolását [helyesen: minden nitrogénvegyület tárolását], termőföldön történő felhasználását, valamint bizonyos talajgazdálkodási gyakorlatokat érintő intézkedések megtétele”.

[…]

mivel a tagállamoknak ki kell jelölniük a veszélyeztetett területeket, valamint cselekvési programokat kell létrehozniuk és alkalmazniuk a veszélyeztetett területeken a nitrogénvegyületektől származó vízszennyezés csökkentésére;

mivel az ilyen cselekvési programoknak intézkedéseket kell tartalmazniuk minden nitrogéntartalmú műtrágya talajon való alkalmazásának korlátozásáról és főként az állati szerves trágya alkalmazására vonatkozó specifikus korlátok felállításáról;

mivel az intézkedések hatékonyságának biztosítása érdekében szükséges a vizek folyamatos ellenőrzése és referenciamódszerek alkalmazása a nitrogénvegyületek mérésére;

mivel ismeretes, hogy bizonyos tagállamokban olyanok a hidrogeológiai viszonyok, hogy sok évbe telik, amíg a védelmi intézkedések a vízminőség javulásához vezetnek”.

6 A 91/676 irányelv 1. cikke előírja:

„Ezen irányelv célja:

– a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése, és

– a további ilyen vízszennyezés megelőzése.”

7 Ezen irányelv 2. cikke a következőképpen szól:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

»felszín alatti víz«: minden, a föld felszíne alatt a telített zónában elhelyezkedő víz, amely közvetlen érintkezésben van a földtani közeggel;

»édesvíz«: természetesen előforduló, alacsony sótartalmú víz, amely ivóvíz előállításához víz kinyerésére és kezelésére általában alkalmas;

[…]

i) »eutrofizáció«: nitrogénvegyületek vízben való feldúsulása, ami algák és magasabb rendű növények növekedésének felgyorsulását okozza, és ezzel a biológiai egyensúly megbomlásához, és a szóban forgó víz minőségének romlásához vezet;

j) »szennyezés«: mezőgazdasági forrásokból származó nitrogénvegyületek vízi környezetbe közvetlen vagy közvetett módon történő kibocsátása, aminek következményei kockázatot jelentenek az emberi egészségre nézve, ártanak az élő erőforrásoknak és vízi ökoszisztémáknak, rontják a víz kényelmi használatát, és gátolják más törvényes használatát.

k) »veszélyeztetett terület«: a 3. cikk (2) bekezdésének megfelelően kijelölt földterület.”

8 Az említett irányelv 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok az I. mellékletben felsorolt kritériumok szerint jelölik ki azokat a vizeket, amelyek a szennyezés által érintettek vagy érintettek lehetnek, ha az 5. cikk szerinti intézkedések nem valósulnak meg.

(2) A tagállamok legkésőbb az irányelvről szóló értesítést követő két éven belül veszélyeztetett területként jelölnek ki minden olyan ismert földterületet területükön, amely az 1. bekezdés szerint meghatározott vizekbe szivárogtatja a vizet és hozzájárul annak szennyezéshez [helyesen: amely vizét az (1) bekezdés szerint meghatározott vizekbe bocsátja, és hozzájárul azok szennyezéséhez].

[…]

(4) A tagállamok legalább négyévenként megvizsgálják, ha szükséges megfelelően módosítják vagy kiegészítik [helyesen: a tagállamok megfelelő időközönként, de legalább négyévenként felülvizsgálják, és ha szükséges, módosítják vagy kiegészítik] a veszélyeztetett területek jegyzékét, figyelembe véve az előző kijelölés idején előre nem látott tényezőket és változásokat. […]

(5) A tagállamok fel vannak mentve egyes veszélyeztetett területek kijelölése alól, ha az 5. cikkben meghatározott cselekvési programokat ezen irányelvvel összhangban teljes területükön alkalmazzák.”

9 Ugyanezen irányelv 4. cikke értelmében:

„(1) Abból a célból, hogy minden vízre általános szintű szennyezés elleni védelmet biztosítsanak, az ezen irányelvről szóló értesítéstől számított két éven belül a tagállamok:

a) a helyes mezőgazdasági gyakorlatról egy szabályzatot vagy szabályzatokat hoznak létre […]

b) […] létrehoznak egy, a gazdák képzéséről és tájékoztatásáról is rendelkezéseket magában foglaló programot a helyes mezőgazdasági gyakorlat alkalmazásának elősegítésére.

[…]”

10 A 91/676 irányelv 5. cikke a következőket írja elő:

„(1) A 3. cikk (2) bekezdésében meghatározott kezdeti kijelölést követő két éven belül vagy a 3. cikk (4) bekezdésében meghatározott minden egyes további kijelölést követő egy éven belül a tagállamok az 1. cikkben leírt célok megvalósításának érdekében cselekvési programokat alkotnak a kijelölt veszélyeztetett területek tekintetében.

(2) A cselekvési program vonatkozhat a tagállam területén lévő valamennyi veszélyeztetett területre vagy, ha a tagállam szerint úgy megfelelő, különböző programok hozhatók létre a különböző veszélyeztetett területekre vagy részterületekre.

(3) A cselekvési programok számításba veszik:

a) a hozzáférhető tudományos és műszaki adatokat, főként a mezőgazdasági és egyéb eredetű nitrogénterhelés vonatkozásában;

b) a környezeti feltételeket az adott tagállam érintett térségeiben.

(4) A cselekvési programokat a megalkotásuktól számított négy éven belül végrehajtják, és azok a következő kötelező intézkedéseket tartalmazzák:

a) a III. melléklet intézkedései;

b) a tagállamok által a 4. cikknek megfelelően létrehozott helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó szabályzat(ok)ban előírt intézkedések […];

(5) A tagállamok ezenfelül a cselekvési programok keretén belül járulékos intézkedéseket vagy megerősített cselekvéseket biztosítanak, ahol azt szükségesnek tartják, ha kezdettől, vagy a cselekvési program végrehajtása során szerzett tapasztalatok figyelembevételével nyilvánvalóvá válik, hogy a 4. bekezdésben meghatározott intézkedések nem lesznek elegendőek az 1. cikkben leírt célok eléréséhez. Ezeknek az intézkedéseknek vagy cselekvéseknek a megválasztásánál a tagállamok számításba veszik ezek más lehetséges megelőző intézkedésekhez viszonyított hatékonyságát és költségét.

(6) A tagállamok megfelelő ellenőrzési programokat dolgoznak ki és hajtanak végre az e cikknek megfelelően létrehozott cselekvési programok hatékonyságának felmérésére.

Az 5. cikket az országuk teljes területén alkalmazó tagállamok folyamatosan ellenőrzik a vizek (felszíni és felszín alatti vizek) nitráttartalmát olyan megválasztott mérési pontokon, melyek lehetővé teszik a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátszennyezés mértékének megállapítását.

(7) A tagállamok legalább négyévenként felülvizsgálják, és, ha szükséges, átdolgozzák cselekvési programjaikat, beleértve minden, az 5. bekezdés [helyesen: (5) bekezdés] szerinti további [helyesen: járulékos] intézkedést. A cselekvési programok minden változásáról tájékoztatják a Bizottságot.”

11 Ezen irányelv I. melléklete a következőképpen fogalmaz:

„A. A 3. cikk (1) bekezdésében meghatározott vizeket többek között a következő szempontok alapján jelölik ki:
1) a felszíni, főleg az ivóvíz kinyerésére használt vagy ilyen használatra szánt édesvizek tartalmaznak-e vagy tartalmazhatnának-e nitrátokat a [79/869 irányelvvel módosított] 75/440/EGK irányelvben megadottnál nagyobb koncentrációban, ha nem hoznak az 5. cikk szerinti intézkedéseket;
2) a felszín alatti vizek tartalmaznak-e vagy tartalmazhatnának-e nitrátokat 50 mg/l-nél nagyobb koncentrációban, ha nem hoznak az 5. cikk szerinti intézkedéseket;
3) a természetes édesvizű tavak, egyéb édesvízkészletek, torkolatok, part menti vizek és tengeri vizek eutrofizálódtak-e, vagy a közeljövőben eutrofizálódhatnak-e, ha nem hoznak az 5. cikk szerinti intézkedéseket.

B. A tagállamok e kritériumok alkalmazásánál a következőket is számításba veszik:
1) a vizek és a talaj fizikai és környezeti jellemzői;
2) a tudomány jelenlegi állása a nitrogénvegyületek környezetbeli (víz és talaj) viselkedéséről;
3) a tudomány jelenlegi állása az 5. cikk szerint megtett intézkedések hatásáról.”

12 A 91/676 irányelv III. melléklete az ezen irányelv 5. cikke (4) bekezdésének a) pontjában meghatározott cselevési programokba foglalandó intézkedések részletes listáját tartalmazza. E melléklet 1. pontja értelmében:

„1. Az intézkedések magukban foglalnak a következőkre vonatkozó intézkedéseket:

[…]

3) a trágyázószerek használatának korlátozása, összhangban a helyes mezőgazdasági gyakorlattal és számításba véve az adott veszélyeztetett terület jellemzőit, különösen:

[…]

és a következők egyensúlyára alapozva:
a növények előre látható nitrogénigénye;

és
a növények talajból és trágyázó szerekből származó nitrogénellátása, amely megfelel:

– a nitrogén mennyiségének a talajban abban az időpontban, amikor a növények jelentős mértékben kezdik felvenni (kimagasló mennyiségek tél végén),

– a szerves nitrogén nettó mineralizációjából származó nitrogénutánpótlás [helyesen: nitrogénutánpótlásnak] a talajban,

– a szervestrágyából származó nitrogénvegyületek hozzáadásának;

– a műtrágyákból és egyéb trágyázó anyagokból származó nitrogénvegyületek hozzáadásának”

Az osztrák jog

13 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a 91/676 irányelv 5. cikkének átültetését a Wasserrechtsgesetz 1959 (a vizek védelméről szóló 1959. évi törvény) 55p §-a biztosította. E rendelkezés felhatalmazza a szövetségi minisztert a vizek mezőgazdasági forrásokból származó nitrogénvegyületek közvetlen vagy közvetett módon történő kibocsátása útján történő további szennyezésének fokozatos csökkentésére és megakadályozására szolgáló programok (rendelet útján történő) elfogadására. A nitrátra vonatkozó 2012. évi cselekvési programról szóló rendelet így a vizek védelméről szóló 1959. évi törvény 55p. §-a alapján került elfogadásra.

14 E törvény10. §-ának (1) bekezdése akként szabályozza a felszín alatti vizek használatát, hogy az ingatlan tulajdonosa a vízjogi hatóság engedélye nélkül használhatja a felszín alatti vizeket háztartási és ipari szükségleteire, ha a víz kivételére kizárólag kézi erővel működtetett szivattyú- vagy merítőmű útján kerül sor, vagy ha a kivétel megfelelő arányban áll a saját földterülettel.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

15 A Verwaltungsgericht Wien (bécsi közigazgatási bíróság, Ausztria) előtt indított keresetével a vízvezeték-szövetség, R. Prandl és Zillingdorf település a minisztérium 2016. május 30-i határozatát vitatja, amellyel az – mint elfogadhatatlanokat – elutasította a nitrátra vonatkozó 2012. évi cselekvési programról szóló rendelet módosítása iránti kérelmeiket.

16 A vízvezeték-szövetség közjogi jogalany, amely egy pontosan körülhatárolt területen, a jelen esetben Burgenlandban (Ausztria) köteles ellátni a vízzel való közüzemi ellátás feladatát. Ausztria negyedik legnagyobb vízszolgáltatója, amely hozzávetőleg 160 000 személy ellátását biztosítja. E területen az épületekkel beépített ingatlanok tulajdonosait főszabály szerint a vízhálózatra való csatlakozás kötelezettsége terheli. Annak érdekében, hogy a víz ivóvíz céljára felhasználható legyen, a nitrátértéknek 50 mg/l-nél alacsonyabbnak kell lennie. Márpedig felszín alatti vizek 50 mg/l-es nitrátértékének túllépése a kérelem benyújtásakor egyes mérőhelyeken meghaladta és jelenleg is meghaladja a 100%-ot. Ezeket a vizeket tehát a fogyasztók rendelkezésére bocsátását megelőzően kezelik annak érdekében, hogy nitráttartalmukat 50 mg/l alá csökkentsék.

17 R. Prandl egy háztartási kút tulajdonosa. Az e kútból származó víz nitráttartalma a nitrátra vonatkozó 2012. évi cselekvési programról szóló rendelet módosítása iránti kérelmek benyújtásának időpontjában 59 mg/l volt. 2017 decemberében a nitráttartalom bizonyosan nem haladta meg az 50 mg/l-t. Ettől azonban még vitathatatlan, hogy az értékek változóak, miáltal nem zárható ki az 50 mg/l nitráttartalom túllépése.

18 Zillingdorf település kommunális célokból egy olyan kutat tart fenn, amelyet a magas nitrátértékek miatt nem ivóvíz kivételére szolgáló kúttá minősítették. A nitrátra vonatkozó 2012. évi cselekvési programról szóló rendelet módosítása iránti kérelmek benyújtásának időpontjában a nitráttartalom 71 mg/l volt. Ez az érték az alapeljárás ideje alatt továbbra is magas maradt.

19 A minisztérium elutasító határozata azon az osztrák jogelven alapult, amely szerint valamely jogi vagy természetes személy kizárólag akkor jogosult eljárást indítani vagy keresetet benyújtani igazgatási vagy bírósági eljárásban, ha alanyi anyagi jogok illetik meg, és e jogok megsértésére hivatkozik. A Verwaltungsgericht Wien (bécsi közigazgatási bíróság) kiemeli, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitában az osztrák közigazgatási jog vonatkozó rendelkezései, azaz a vizek védelméről szóló 1959. évi törvény és az Allgemeine Verwaltungsverfahrensgesetz (általános közigazgatási eljárásról szóló törvény) nem ruház alanyi jogot az alapeljárás felpereseire.

20 E belső jogi akadályra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságban felmerül az a kérdés, hogy az alapeljárás felperesei hivatkozhatnak-e az uniós jogra és különösen a 91/676 irányelvre a nitrátra vonatkozó 2012. évi cselekvési programról szóló rendelet módosításának elérése érdekében.

21 A 2008. július 25-i Janecek ítéletben (C-237/07, EU:C:2008:447) és a 2014. november 19-i ClientEarth ítéletben (C-404/13, EU:C:2014:2382) ugyanis a Bíróság elismerte, hogy a levegő minőségének tárgyában bizonyos személyek hivatkozhatnak a határértékek tiszteletben tartására, amennyiben e személyek közvetlenül érintettek, különösen egészségük követlen veszélyeztetése folytán. Nem kizárt, hogy ezen ítélkezési gyakorlat a vízminőség területén is alkalmazható.

22 A 91/676 irányelv 5. cikkének megfelelően a tagállamoknak cselekvési programokat kell elfogadniuk, mint amilyen a nitrátra vonatkozó 2012. évi cselekvési programról szóló rendelet. E programoknak kötelező erejű intézkedéseket kell tartalmazniuk a vizek szennyezésének csökkentése és mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott minden újabb szennyezés elkerülése érdekében.

23 Ugyanakkor számos tényező ellentmond annak, hogy magánszemély hivatkozhat e kötelezettségre a nemzeti hatóság előtt.

24 Először is, nehéz az említett kötelezettség pontos hatályának meghatározása, mivel nem bizonyos, hogy a 91/676 irányelv I. mellékletében az ezen irányelv 3. cikke szerinti veszélyeztetett területek kijelölése céljából előírt 50 mg/l küszöbérték e tekintetben kötelező erejű-e.

25 Másodszor, a 91/676 irányelv mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára az ezen irányelv 5. cikkének (4) bekezdése szerinti cselekvési programok kidolgozása során alkalmazott eszközök megválasztása, valamint az e cikk (5) bekezdésében említett járulékos intézkedések vagy megerősített cselekvések meghozatala során.

26 Harmadszor a közegészség veszélyeztetése nem nyilvánvaló, mivel egyéb szabályok, köztük különösen az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló, 1998. november 3-i 98/83/EK tanácsi irányelv (HL 1988. L 330., 32. o.) biztosítja a fogyasztóknak szolgáltatott víz minőségét.

27 E körülmények között a Verwaltungsgericht Wien (bécsi közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 288. cikket a [91/676] irányelv I. mellékletének A. 2. pontjával összefüggésben értelmezett 5. cikkének (4) bekezdésével vagy 5. cikkének (5) bekezdésével összefüggésben, hogy

a) az a víziközmű-szolgáltató, amely […][az állítólag nem megfelelő cselekvési tervek folytán] (a víz 50 mg/l-nél nagyobb nitrátkoncentrációja miatt az általa ellátott területen) vízszolgáltatásokat nyújt, és amely ennek során az ivóvíz megfelelően kezeli,

[…]

b) az a fogyasztó, akinek jogszabály lehetővé teszi a saját házi kútjából kinyert víz […] felhasználását, és az állítólag nem megfelelő cselekvési tervek, mivel vízkivételi pontjának (házi kútjának) vize 50 mg/l-nél nagyobb koncentrációban tartalmaz nitrátokat, úgy érintik, hogy nem tudja gyakorolni az ingatlanján található felszín alatti vizek felhasználásához való, őt jogszabály alapján korlátozottan megillető jogot,

[…]

c) az a település, amely […] az általa ivóvízellátásra fenntartott települési kutat [az állítólag nem megfelelő cselekvési tervek folytán] a víz 50 mg/l-nél nagyobb nitrátkoncentrációja miatt csak nem ivóvizes kútként használja, illetve bocsátja rendelkezésre – ami mindazonáltal nem korlátozza az ivóvízellátást –,

[a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében közvetlenül érintett (a jelen esetben esetlegesen a 91/676 irányelv hiányos átültetésével), és a nitrátirányelv ezért alanyi jogot biztosít a számukra]

– a [91/676] irányelv átültetése céljából (az [ezen] irányelv 5. cikkének (4) bekezdése alapján) már megalkotott nemzeti cselekvési program olyan irányú módosítására, hogy szigorúbb intézkedések elfogadására kerüljön sor az [említett] irányelv 1. cikke szerinti célok és konkrétan az egyes vízkivételi pontokon a felszín alatti vizek legfeljebb 50 mg/l-es nitrátkoncentrációjának elérése céljából?

– a [91/676] irányelv 5. cikkének (5) bekezdése alapján) járulékos intézkedések vagy megerősített cselekvések elfogadására a[z ezen] irányelv 1. cikke szerinti célok és konkrétan az egyes vízkivételi pontokon a felszín alatti vizek legfeljebb 50 mg/l-es nitrátkoncentrációjának elérése céljából?

Mindezek keretében a fogyasztók egészségének védelme – a b) és c) esetben – a víz vízszolgáltatóktól való (csatlakozási kötelezettség és csatlakozási jog melletti) beszerzése vagy – az a) esetben – megfelelő vízkezelési intézkedések révén mindhárom esetben biztosított.”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

28 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az EUMSZ 288. cikket, valamint a 91/676 irányelv 5. cikkének (4) és (5) bekezdését és I. mellékletének A.2. pontját akként kell-e értelmezni, hogy az olyan természetes és jogi személyek számára, mint az alapeljárás felperesei, akik feladata a vízszolgáltatás biztosítása és akiknek jogukban áll egy kútból kinyert víz felhasználása, biztosítani kell annak lehetőségét, hogy az illetékes nemzeti hatóságoknál követeljék egy már létező nemzeti cselekvési program módosítását vagy az ezen irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti járulékos intézkedések vagy megerősített cselekvések meghozatalát annak céljából, hogy az egyes vízkivételi pontokon a felszín alatti vizek nitrátkoncentrációja legfeljebb 50 mg/l legyen?

29 E kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság először arra keres választ, hogy az uniós jog magánszemélyeknek biztosít-e jogot, és ha igen, milyen feltételekkel, hogy e célból eljárjanak a nemzeti hatóságok és bíróságok előtt, másodszor arra, hogy milyen kötelezettségek erednek konkrétan a 91/676 irányelvből, és harmadszor arra, hogy e kötelezettségekre magánszemélyek hivatkozhatnak-e közvetlenül az illetékes nemzeti hatóságokkal szemben.

A magánszemélyek eljárásindítási jogáról

30 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az irányelveknek az EUMSZ 288. cikk által elismert kötelező erejével összeegyeztethetetlen lenne annak elvi kizárása, hogy az érintett személyek az irányelvben előírt kötelezettségekre hivatkozhassanak (1982. január 19-i Becker ítélet, 8/81, EU:C:1982:7, 22. pont; 2004. szeptember 7-i Waddenvereniging és Vogelbeschermingsvereniging ítélet, C-127/02, EU:C:2004:482, 66. pont; 2017. december 20-i Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation ítélet, C-664/15, EU:C:2017:987, 34. pont).

31 Különösen az olyan esetekben, amikor az uniós jogalkotó irányelv útján kötelezi a tagállamokat valamely meghatározott magatartás átvételére, az ilyen jogi aktus hatékony érvényesülését gyengítené, ha a jogalanyok nem hivatkozhatnának rá a bíróságok előtt, a nemzeti bíróságok pedig nem vehetnék azt figyelembe az uniós jog részeként annak vizsgálata érdekében, hogy a nemzeti jogalkotó – az

irányelv végrehajtásának formájával és eszközeivel kapcsolatos lehetőségeit illetően – nem lépett-e túl az irányelvben a számára kijelölt mérlegelési jogkör keretein (1996. október 24-i Kraaijeveld és társai ítélet, C-72/95, EU:C:1996:404, 56. pont; 2019. június 26-i Craeynest és társai ítélet, C-723/17, EU:C:2019:533, 34. pont).

32 Ebből az következik, amint azt a főtanácsnok kiemelte indítványának 41. pontjában, hogy legalább a valamely irányelv rendelkezéseinek megsértésével közvetlenül érintett természetes vagy jogi személyek számára biztosítani kell annak lehetőségét, hogy az illetékes hatóságoknál – adott esetben az illetékes bíróság előtti keresetindítással – az adott kötelezettségek betartását követeljék.

33 Egyébiránt a „nyilvánosság azon tagjai, akik vagy amelyek megfelelnek a belső jog által meghatározott esetleges kritériumoknak” rendelkeznek az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében említett jogokkal. E rendelkezés, az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkével összefüggésben értelmezve azt a kötelezettséget rója a tagállamokra, hogy biztosítaniuk kell az uniós jog, különösen a környezeti jogra vonatkozó rendelkezések által nyújtott jogok hatékony bírói védelmét (lásd ebben az értelemben: 2017. december 20-i Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation ítélet, C-664/15, EU:C:2017:987, 45. pont).

34 Márpedig az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének (3) bekezdésében említett jogorvoslati jogot tényleges érvényesülésétől, sőt lényegétől fosztaná meg, ha ilyen kritériumok felállításával azt kellene elismerni, hogy az *a fortiori* az „érintett nyilvánosság tagjait” képező olyan személyektől, mint amilyenek az Aarhusi Egyezmény 2. cikkének (5) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelő környezetvédelmi szervezetek, meg lehet tagadni a keresetindítás jogát (2017. december 20-i Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation ítélet, C-664/15, EU:C:2017:987, 46. pont).

35 Annak meghatározásához, hogy az olyan természetes és jogi személyeket, mint az alapeljárás felperesei, közvetlenül érinti-e a 91/676 irányelv által előírt kötelezettségek megsértése, az irányelv célját, valamint azon vonatkozó rendelkezéseit kell megvizsgálni, amelyek megfelelő alkalmazását a kérdést előterjesztő bíróság előtt kérik.

36 A 91/676 irányelv 1. cikkéből következik, hogy az irányelv célja a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése, és a további ilyen vízszennyezés megelőzése. Ennek érdekében ezen irányelv 5. cikke akként rendelkezik, hogy a tagállamok az e cikk által meghatározott feltételek között cselekvési programokat dolgoznak ki, és – ahol azt szükségesnek tartják – járulékos intézkedéseket vagy megerősített cselekvéseket biztosítanak.

37 Az említett irányelv 2. cikkének j) pontja szerint a „szennyezés” fogalma a mezőgazdasági forrásokból származó nitrogénvegyületek vízi környezetbe közvetlen vagy közvetett módon történő kibocsátását jelenti, amelynek következményei kockázatot jelentenek az emberi egészségre nézve, ártanak az élő erőforrásoknak és vízi ökoszisztémáknak, rontják a víz kényelmi használatát, és gátolják más törvényes használatát.

38 E fogalmat a 91/676 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése, valamint I. mellékletének A.2. pontja konkretizálja, amelyekből az következik, hogy a tagállamoknak legalábbis tekintetbe kell venniük, hogy a felszín alatti vizek szennyezettek, ha nitráttartalmuk 50 mg/l-nél magasabb, vagy szennyezettek lehetnek, ha az említett irányelv 5. cikke címén meghozott megfelelő intézkedések hiányában fennáll a kockázata ezen érték meghaladásának.

39 A 91/676 irányelv 2. cikkének j) pontjából és 3. cikkének (1) bekezdéséből az következik tehát, hogy az olyan nitráttartalmat, amely a felszín alatti vizekben meghaladja vagy meghaladhatja az 50 mg/l-t, úgy kell tekinteni, hogy gátolja a vizek jogszerű felhasználását.

40 A fentiekből az következik, hogy az olyan természetes vagy jogi személyt, aki vagy amely jogosult arra, hogy felszín alatti vizeket vételezzen és használjon, közvetlenül érint e küszöbérték túllépése vagy e túllépés kockázata, amely jogosultságát korlátozhatja azzal, hogy gátolja e vizek jogszerű használatát.

41 A használat 91/676 irányelv 2. cikkének j) pontjában említett változatos jellegére tekintettel e megállapítást nem kérdőjelezi meg az a körülmény, hogy a küszöbérték e túllépése önmagában nem veszélyezteti a keresetet indítani kívánó személyek egészségét.

42 Ami közelebbről az alapeljárás felpereseinek helyzetét illeti, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e személyek a vizek védelméről szóló 1959. évi törvény 10. §-a értelmében háztartási és ipari szükségleteikre tarthatják fenn a felszín alatti vizek azon forrását, amellyel rendelkeznek.

43 Az, ha az érintett, felszín alatti vizek nitráttartalma meghaladja vagy meghaladhatja az 50 mg/l-t, gátolja e vizek alapeljárás felperesei általi használatát.

44 Ugyanis, amint az kitűnik az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, a küszöbérték meghaladása akadályozza, hogy e személyek a vizet szokásosan használhassák kútjaikban, vagy legalábbis arra kényszeríti őket, hogy költségeket viseljenek a szennyeződés eltávolítása céljából.

45 Következésképpen az olyan természetes és jogi személyeket, mint az alapeljárás felperesei, közvetlenül érinti, ha nem teljesül a 91/676 irányelv – 1. cikkében kimondott – fő célja, azaz a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése és a további ilyen vízszennyezés megelőzése, amely a tagállamok ezen irányelvből eredő egyes kötelezettségeinek megsértéséből ered.

46 Következésképpen az olyan természetes és jogi személyek számára, mint az alapeljárás felperesei, biztosítani kell annak lehetőségét, hogy az illetékes nemzeti hatóságoktól, adott esetben az illetékes bíróság előtti keresetindítás útján, követeljék e kötelezettségek tiszteletben tartását.

A szennyezés csökkentésére és megelőzésére vonatkozó kötelezettség hatályáról

47 A 91/676 irányelvből eredő kötelezettségekkel kapcsolatban különösen az a kérdés merül fel a kérdést előterjesztő bíróságban, hogy a felszín alatti vizek ezen irányelv I. mellékletének A.2. pontjában előírt maximális nitráttartalma meghatározó érték-e az illetékes nemzeti hatóságok arra vonatkozó kötelezettsége tekintetében, hogy módosítsák az általuk az említett irányelv 5. cikkének (1)–(4) bekezdésével összhangban elfogadott cselekvési programokat vagy e cikk (5) bekezdésének megfelelően járulékos intézkedéseket fogadjanak el.

48 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2018. február 7-i American Express ítélet, C-304/16, EU:C:2018:66, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Amint azt a főtanácsnok kiemelte indítványának 55. pontjában, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 37. cikke, az az EUSZ 3. cikk (3) bekezdése és az EUMSZ 191. cikk (2) bekezdése értelmében az Unió környezetpolitikájának célja a magas szintű védelem.

50 A jelen ítélet 36–39. pontjából az következik, hogy a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentésére és a további ilyen vízszennyezés megelőzésére irányuló céljának megvalósításával a 91/676 irányelv a vizek jogszerű használatát kívánja lehetővé tenni a magánszemélyek számára, ami azt feltételezi, hogy a nitráttartalom nem haladhatja meg az 50 mg/l-t.

51 Amint arra a főtanácsnok indítványának 72. és 73. pontjában emlékeztetett, a 91/676 irányelv külön eszközökről rendelkezik a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vízszennyezés csökkentésére. Ezen irányelvet kell alkalmazni olyan esetben, ha a mezőgazdasági eredetű nitrogénvegyületek kibocsátása jelentős mértékben hozzájárul a szennyezéshez (1999. április 29-i Standley és társai ítélet, C-293/97, EU:C:1999:215, 35. pont). E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy ez a hozzájárulás jelentős például olyan esetben, ha a mezőgazdaság egy adott medencében a nitrogéntartalom 17%-áért felelős (lásd ebben az értelemben: 2005. szeptember 22-i Bizottság kontra Belgium ítélet, C-221/03, EU:C:2005:573, 86. pont). Ha a 91/676 irányelv alkalmazásának e feltétele teljesül, a tagállamok feladata, hogy ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével összhangban meghatározzák a területükön található vizek állapotát.

52 Amennyiben ezen utóbbi rendelkezés értelmében a 91/676 irányelv I. mellékletének A. részével összefüggésben értelmezve a vizeket úgy kell tekinteni, hogy azok a szennyezés által érintettek vagy érintettek lehetnek, a tagállamoknak el kell fogadniuk az irányelv 5. cikkében előírt intézkedéseket, azaz a cselekvési programokat és, szükség esetén, a járulékos intézkedéseket és a megerősített cselekvéseket (lásd ebben az értelemben: 2018. június 21-i Bizottság kontra Németország ítélet, C-543/16, nem tették közzé, EU:C:2018:481, 60. pont).

53 Egyrészt, ami a cselekvési programokat illeti, azok végrehajtása elválaszthatatlanul kötődik a 91/676 irányelv 3. cikkének (1) bekezdéséhez, mivel amennyiben a vizek a szennyezés által érintettek vagy érintettek lehetnek az ezen irányelv 5. cikkének (4) bekezdése szerinti megfelelő cselekvési programok hiányában, a tagállamok kötelesek ilyen cselekvési programokat elfogadni. Az ezekben foglalt intézkedéseket mindenesetre nagyrészt maga a 91/676 irányelv határozza meg, amint az a III. mellékletével összefüggésben értelmezett 5. cikkének (4) bekezdéséből következik.

54 Vitathatatlan, hogy a tagállamok rendelkeznek bizonyos mérlegelési jogkörrel a 91/676 irányelv rendelkezései végrehajtása pontos módjainak megválasztása terén. A tagállamoknak mindazonáltal mindenképpen gondoskodniuk kell arról, hogy ezen irányelv céljai, és ekként az Unió környezetpolitikájának célkitűzései, az EUMSZ 191. cikk (1) és (2) bekezdése követelményeinek megfelelően megvalósuljanak (2014. szeptember 4-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-237/12, EU:C:2014:2152, 30. pont).

55 Másrészt, amint az ezen irányelv 5. cikkének (5) bekezdéséből következik, a tagállamok a cselekvési programok keretén belül járulékos intézkedéseket vagy megerősített cselekvéseket biztosítanak, ahol azt szükségesnek tartják, ha kezdettől, vagy a cselekvési program végrehajtása során szerzett tapasztalatok figyelembevételével nyilvánvalóvá válik, hogy a (4) bekezdésben meghatározott intézkedések nem lesznek elegendőek az említett irányelv 1. cikkében leírt célok eléréséhez.

56 Ebből a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében az következik, hogy a tagállamoknak a járulékos intézkedéseket vagy megerősített cselekvéseket meg kell hozniuk, amint először megállapítják azok szükségességét (2018. június 21-i Bizottság kontra Németország ítélet, C-543/16, nem tették közzé, EU:C:2018:481, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 A tagállamoknak különösen ezen utóbbi kötelezettség teljesítése céljából szorosan figyelemmel kell kísérniük a vizek állapotát. Így a 91/676 irányelv 5. cikke (6) bekezdésének első albekezdése értelmében a tagállamoknak megfelelő ellenőrzési programokat kell kidolgozniuk és végrehajtaniuk.

58 A 91/676 irányelv 5. cikke (3) bekezdésének a) és b) pontja értelmében a cselekvési programoknak számításba kell venniük a hozzáférhető legújabb tudományos és műszaki ismereteket, valamint a környezeti, geológiai és éghajlati jellemzőket az adott tagállam érintett térségeiben (2014. szeptember 4-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-237/12, EU:C:2014:2152, 29. pont). Ugyanez a követelmény alkalmazandó az ellenőrzési programok tekintetében is, mivel azoknak megfelelőeknek kell lenniük a cselekvési programok hatékonyságának értékelése szempontjából. Ezen irányelv tizenkettedik preambulumbekezdése megerősíti ezt az értékelést.

59 Egyébiránt, tekintettel a 91/676 irányelv tizenharmadik preambulumbekezdésére, mivel a hidrogeológiai viszonyok és az ezekből következő, ahhoz szükséges időtartam, hogy az ezen irányelv 5. címén már elfogadott intézkedések a vizek minőségének javulását eredményezhessék, a vízben ténylegesen mért értékek és az idő folyamán kialakuló tendenciák releváns tényezőknek minősülnek annak meghatározása szempontjából, hogy szükség van-e járulékos intézkedések vagy megerősített cselekvések elfogadására.

60 Ilyen releváns tényezőknek minősülnek a kérdést előterjesztő bíróság által előadott tények, nevezetesen: az 50 mg/l maximális nitráttartalom túllépése, amely nitráttartalom különösen magas bizonyos mérési pontokon az alapeljárás első felperese tekintetében, az alapeljárás második felperese háztartási kútja vizének minőségingadozása és az alapeljárás harmadik felperese kútja vizének állandó szennyezettsége.

61 Ezenfelül a Bíróság már kimondta, hogy a járulékos intézkedések elfogadása vagy megerősített cselekvések végrehajtása 91/676 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti szükségességének megállapításához nem kell bizonyítani, hogy a már elfogadott intézkedések nem hatékonyak (2018. június 21-i ítélet, Bizottság kontra Németország, C-543/16, nem tették közzé, EU:C:2018:481, 63. és 64. pont).

62 Amint azt a főtanácsnok kiemelte indítványának 105. pontjában, a talaj nitrogéntöbblete ugyancsak releváns tényező valamely cselekvési program elégtelen jellegének megállapításához.

63 Az ilyen többlet ugyanis ellentétes a 91/676 irányelv III. mellékletének 1.3. pontjával összefüggésben értelmezett 5. cikke (4) bekezdésével. E rendelkezések a kiegyensúlyozott trágyázás elvét határozzák meg, és a termesztett növények előrelátható nitrogénszükséglete és az e növényeknek a talajból és a műtrágyából juttatott nitrogénmennyiség közötti kiegyenlítést követelik meg. Következésképpen azt írják elő, hogy a tagállamok pontosan meghatározzák azokat a nitrogénmennyiségeket, amelyeket a mezőgazdasági termelők kijuttathatnak (lásd ebben az értelemben: 2018. június 21-i Bizottság kontra Németország ítélet C-543/16, nem tették közzé, EU:C:2018:481, 87., 88. és 92. pont).

64 A fenti megfontolások fényében meg kell állapítani, hogy, – feltéve hogy a mezőgazdasági eredetű nitrogénvegyületek kibocsátása jelentős mértékben hozzájárul a szennyezéséhez, amint azt a jelen ítélet 51. pontja kimondja –, a tagállamoknak, összhangban a 91/676 irányelv 1., 3. és 5. cikkével, az ezen irányelv 5. cikkének (4) és (5) bekezdése szerinti intézkedésekhez kell folyamodniuk, amennyiben a felszín alatti vizek nitráttartalma ezen intézkedések hiányában meghaladja vagy meghaladhatja az 50 mg/l-t.

65 Közelebbről, ha a jelen ítélet 57. pontjában említett ellenőrzési programok és különösen a jelen ítélet 59–63. pontjában felidézett mutatókból az tűnik ki, hogy a vizek szennyezésének csökkentése nem látható előre, a tagállamoknak járulékos intézkedéseket kell hozniuk, vagy megerősített cselekvéseket kell végrehajtaniuk a 91/676 irányelv 5. cikke (5) bekezdésének alkalmazásában.

66 Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság kérdésével arra keres választ, hogy a felszín alatti vizek 50 mg/l-es maximális nitráttartalmát minden egyes vízkivételi pontnál tiszteletben kell-e tartani.

67 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a 91/676 irányelv 5. cikke (6) bekezdésének második albekezdésével, amennyiben valamely tagállam nem jelölt ki különleges veszélyeztetett területeket, de ezen 5. cikket az országuk teljes területén alkalmazza, folyamatosan ellenőriznie kell a vizek (felszíni és felszín alatti vizek) nitráttartalmát olyan megválasztott mérési pontokon, amelyek lehetővé teszik a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátszennyezés mértékének megállapítását. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy Ausztria ezt a megoldást választotta.

68 A fentiekből az következik, hogy a víz nitráttartalmának a kiválasztott mérési pontok egyikén 50 mg/l-t történő meghaladása vagy annak kockázata a 91/676 irányelv 5. cikkének (4) és (5) bekezdésében előírt intézkedések végrehajtásának kötelezettségéhez vezet. E rendelkezés ugyanakkor nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy terjesszék ki ezen ellenőrzési intézkedéseket az említett irányelv 5. cikkének (6) bekezdésében előírtakon túl.

69 Amennyiben egy kútban vagy valamely más, az alapeljárás felpereseiéihez hasonló vízkivételi ponton mért értékek eltérnek a mérési pontokon mért értékektől, nem kizárt, hogy e mérési pontok kiválasztása a 91/676 irányelv 5. cikke (6) bekezdésének megsértésével történt, következésképpen azok nem teszik lehetővé a szennyezés kiterjedésének meghatározását az általuk lefedett területeken.

A szennyezés csökkentésére és megelőzésére vonatkozó kötelezettségre való hivatkozás lehetőségéről

70 A 91/676 irányelv 5. cikkének (4) és (5) bekezdésében előírt kötelezettségek egyértelműek, pontosak és feltétel nélküliek, ily módon azokra magánszemélyek hivatkozhatnak az állammal szemben (lásd analógia útján: 2019. június 26-i Craeynest és társai ítélet, C-723/17, EU:C:2019:533, 42. pont).

71 Nyilvánvalóan a tagállamok feladata, hogy – a 91/676 irányelv III. mellékletéből eredő korlátozásokra figyelemmel – meghatározzák az e kötelezettségek teljesítéséhez szükséges intézkedéseket. Ezeknek mindazonáltal, ezen irányelv 1. cikkével összhangban, a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentésére és a további ilyen vízszennyezés megelőzésére alkalmasnak kell lenniük.

72 Következésképpen, noha a tagállamok e tekintetben mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy az illetékes hatóságok által e mérlegelési jogkör keretében hozott határozatoknak bírósági felülvizsgálat, különösen az annak vizsgálatára irányuló felülvizsgálat tárgyát kell képezniük, hogy nem léptek-e túl az e jogkör gyakorlása tekintetében rögzített korlátokon (lásd ebben az értelemben: 1996. október 24-i Kraaijeveld és társai ítélet, C-72/95, EU:C:1996:404, 59. pont; 2008. július 25-i Janecek ítélet, C-237/07, EU:C:2008:447, 46. pont; 2019. június 26-i Craeynest és társai ítélet, C-723/17, EU:C:2019:533, 45. pont).

73 A fenti megfontolások fényében az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 288. cikket, valamint a 91/676 irányelv 5. cikkének (4) és (5) bekezdését és I. mellékletének A.2. pontját akként kell értelmezni, hogy – feltéve hogy a mezőgazdasági eredetű nitrogénvegyületek kibocsátása jelentős mértékben hozzájárul a szóban forgó, felszín alatti vizek szennyezéséhez – az olyan természetes és jogi személyek számára, mint az alapeljárás felperesei, biztosítani kell annak lehetőségét, hogy az illetékes nemzeti hatóságoknál követeljék egy már létező cselekvési program módosítását vagy az ezen irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti járulékos intézkedések vagy megerősített cselekvések meghozatalát, amennyiben ezen intézkedések hiányában az említett irányelv 5. cikkének (6) bekezdése szerinti egy vagy több mérési ponton a felszín alatti vizek nitrátkoncentrációja meghaladja vagy meghaladhatja az 50 mg/l-t.

A költségekről

74 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 288. cikket, valamint a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EGK tanácsi irányelv 5. cikkének (4) és (5) bekezdését és I. mellékletének A.2. pontját akként kell értelmezni, hogy – feltéve hogy a mezőgazdasági eredetű nitrogénvegyületek kibocsátása jelentős mértékben hozzájárul a szóban forgó, felszín alatti vizek szennyezéséhez – az olyan természetes és jogi személyek számára, mint az alapeljárás felperesei, biztosítani kell annak lehetőségét, hogy az illetékes nemzeti hatóságoknál követeljék egy már létező cselekvési program módosítását vagy az ezen irányelv 5. cikkének (5) bekezdése szerinti járulékos intézkedések vagy megerősített cselekvések meghozatalát, amennyiben ezen intézkedések hiányában az említett irányelv 5. cikkének (6) bekezdése szerinti egy vagy több mérési ponton a felszín alatti vizek nitrátkoncentrációja meghaladja vagy meghaladhatja az 50 mg/l-t.

Aláírások